

אימוץ הגדרת עבודה לאנטישמיות

הצעה להחלטה

מחליטים,

מתוך ההכרה כי אנטישמיות היא תופעה כלל עולמית נפוצה הפוגעת ביחידים ובקהילות יהודיות ברחבי העולם ובמדינת ישראל, ומכיוון שעל אף היקפה והשלכותיה החמורות, מדינת ישראל טרם הגדירה קווים ברורים למכלול ההתנהגויות והרעיונות הכלולים בה, לצורך מעקב וקידום המאבק בה בזירה המקומית והבין לאומית; לאמץ הגדרת עבודה לאנטישמיות, כפי שהתקבלה על ידי הברית הבינלאומית לשימור זכר השואה (IHRA) במושב ב-26 במאי 2016 בבוקרשט, בנוסחה להלן:

1. אנטישמיות היא תפיסה מסוימת אודות יהודים, שיכולה לבוא לידי ביטוי כשנאה כלפי יהודים. ביטויים מילוליים ופיזיים של אנטישמיות מכוונים כלפי יחידים, יהודים או לא-יהודים, ו/או נגד רכושם, נגד מוסדות הקהילה היהודית ונגד מוסדות ואתרים דתיים.

2. הדוגמאות שיובאו להלן ישמשו כקווים מנחים להמחשת הגדרת האנטישמיות: ביטויי אנטישמיות יכולים להיות מכוונים כנגד מדינת ישראל, כשזו נתפסת כ"קולקטיב יהודי". לעתים קרובות, אנטישמיות מאשימה יהודים ברקימת מזימות כדי להזיק לאנושות, ולעתים קרובות נעשה בה שימוש כדי להטיל את האחריות על היהודים "בגין כל מה שמשתבש". אנטישמיות באה לידי ביטוי בדיבור, בכתובה, באופנים ויזואליים ובמעשים, ועושה שימוש בסטריאוטיפים אפלים ובתכונות אופי שליליות.

3. דוגמאות עכשוויות של אנטישמיות בחיים הציבוריים, בתקשורת, בבת-ספר, במקומות עבודה ובמרחבים דתיים יכולות לכלול, אך אינן מוגבלות, למקרים כדלקמן:

3.1 קריאה להרג יהודים או לפגיעה בהם, סיוע למעשים כאלה או הצדקתם, בשם אידיאולוגיה קיצונית או דעה דתית קיצונית.

3.2 האשמות שקריות שיש בהן שלילת צלם אנוש מהיהודים, דמוניזציה או כאלה המייחסות ליהודים סטריאוטיפים שליליים כפרטים או כנגד כוחם של היהודים כקולקטיב – בעיקר, אך לא באופן בלעדי, דוגמת השמעת מיתוסים ותיאוריות קונספירציה על קשר יהודי כלל עולמי, שליטת היהודים בתקשורת, בכלכלה, בממשלה או במוסדות חברתיים אחרים.

3.3 האשמת יהודים, כעם, באחריות לעוולות - אמתיות או דמיוניות – שבוצעו על ידי יהודי בודד או קבוצת יהודים, או אפילו מעשים שביצעו לא-יהודים.

3.4 הכחשת רצח העם היהודי בידי גרמניה הנאצית ועוזריה במהלך מלחמת העולם השנייה – השואה. הכחשת ממדי ההשמדה, מנגנוני הפעולה שלה (למשל, תאי הגזים) או הכוונה שמאחוריה.

3.5 האשמת היהודים כעם, או האשמת ישראל כמדינה, בהמצאת השואה או

בהגזמה בתיאור ממדיה.

3.6 האשמתם של אזרחים יהודים בתפוצות בנאמנות לישראל יותר מאשר למדינה שהם אזרחיה, או בנאמנות גדולה יותר, לכאורה, ליהודים ברחבי העולם מאשר למדינות הלאום שלהם.

4. דוגמאות לדרכים שבהן אנטישמיות יכולה לבוא לידי ביטוי ביחס למדינת ישראל:
 - 4.1 הכחשת זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית, בין היתר באמצעות הטענה שקיומה של מדינת ישראל היא יוזמה גזענית.
 - 4.2 יישום סטנדרטים כפולים כלפי ישראל בדרישה ממנה לנהוג באופן, שאינו צפוי או נדרש מכל אומה דמוקרטית אחרת.
 - 4.3 שימוש בסמלים או בדימויים הקשורים לאנטישמיות הקלאסית (כמו למשל הטענה, שהיהודים הרגו את ישו או עלילות-דם) כדי לאפיין את ישראל או ישראלים.
 - 4.4 השוואה בין מדיניותה העכשווית של ישראל לבין זו של הנאצים.
 - 4.5 ראייה קיבוצית של היהודים כאחראים לפעולותיה של מדינת ישראל.
5. עם זאת, ביקורת כלפי ישראל הדומה לזו המופנית כלפי כל מדינה אחרת, אינה יכולה להיתפס כאנטישמית.
6. מעשים פליליים הם אנטישמיים כאשר נשואי התקיפה, בין שהם אנשים או רכוש – כגון בניינים, בתי ספר, מקומות פולחן ובתי-קברות, נבחרו על ידי התוקפים משום שהינם, או נתפסים להיות, יהודיים או כקשורים ליהודים.
7. אפליה אנטישמית היא מניעה מיהודים הזדמנויות או שירותים הנגישים לאחרים.

דברי הסבר

רקע כללי

מטרת החלטה זו, היא לספק מדריך לגופים הממשלתיים, לארגוני החברה האזרחית ולפעילים, ביחס לדרכי הביטוי השונות של תופעת האנטישמיות בימינו, על מנת לחדד ולמקד את המאבק באנטישמיות.

הגדרת העבודה מתארת התנהגויות ופעולות שונות אשר חוצות את גבולות הדיון הלגיטימי בחברה דמוקרטית ולכן בנסיבות מסוימות נחשבות לפעולות אנטישמיות.

האנטישמיות בימינו בשונה מהעבר, לובשת צורות שונות ומוצאת ביטוי בדרכים שונות המקשות על רשויות החוק בכל העולם לזהות אותה ולפעול למניעתה. למעשה, ההגדרה המסורתית של אנטישמיות בתור "עוינות או אפליה כלפי יהודים בתור קבוצה דתית, אתנית או חברתית" אינה תואמת את מגוון ביטוייה החדשים והמורכבים של האנטישמיות בת זמננו ואינה יכולה להכיל את השינויים המהירים החלים בביטויים האנטישמיים דוגמת המגמה החדשה של הגחכת השואה.

על מנת לתת מענה לאתגר זה, גובשה לפני כעשור "הגדרת העבודה של האנטישמיות" ביוזמתו של מרכז הפיקוח של האיחוד האירופי על גזענות ושנאת זרים (EUMC), ובשיתוף פעולה בין ארגונים, חוקרים ופעילים מרחבי העולם. ניסוח ההגדרה נחשב בזמנו להישג משמעותי עבור האיחוד האירופי במאבקו באנטישמיות. מטרתה המרכזית של ההגדרה הייתה לספק כלים פרקטיים לזיהוי אנטישמיות, תקריות אנטישמיות, איסוף נתונים אודותיה, קידום חקיקה ואכיפתה.

ב-26 במאי 2016 בבוקרשט, אומץ נוסח של הגדרת עבודה זו בפומבי ופה אחד על ידי הברית הבין-לאומית לשימור זכר השואה (IHRA- International Holocaust Remembrance Alliance), גוף בין ממשלתי שחברות בו 31 מדינות (ביניהן גרמניה, צרפת ובריטניה, ביתן של הקהילות היהודיות הגדולות באירופה), אשר מטרתו לקדם את התמיכה של מנהיגים פוליטיים וחברתיים בתחומי הוראת שואה, מחקר השואה וזיכרון השואה ברמה הלאומית והבינלאומית.

נוסח דומה של ההגדרה נמצא בשימוש מחלקת המדינה האמריקנית. אימוץ הגדרת העבודה לאנטישמיות על ידי מדינת ישראל הוא אקט הצהרתי בעל חשיבות רבה וישמש כמצפן וכאמת מידה למוסדות המדינה ולאזרחיה לזיהוי ולמעקב אחר התופעה. אימוץ ההגדרה מדגיש את החשיבות הרבה שרואה מדינת ישראל במאבק באנטישמיות, מהווה אמירה ערכית וברורה לכך שמדינת ישראל לא תסבול גילויי אנטישמיות ומשגר מסר של תמיכה למדינות השותפות למאבק.

אין באמור בהחלטה זו כדי לפגוע בסמכויות ובאחריות משרדי הממשלה וגופים אחרים העוסקים בנושא זה.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

אין

תקציב

לא נדרש תקציב לביצוע ההחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין השפעה על מצבת כוח האדם.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

השר לנושאים אסטרטגיים והסברה : תומך.

שרת המשפטים : תומכת.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין החלטות ממשלה קודמות בנושא.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד

חוות דעתה של היועצת המשפטית של משרד התפוצות, מצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי : 02 הצהרתי.

תחום פעולה עיקרי : 01 חוץ וביטחון, 04 ישראל והעם היהודי.

מוגש על ידי ראש הממשלה ושר החוץ ועל ידי שר התפוצות

כ' בטבת התשע"ז
18 בינואר 2017

ירושלים, כ' טבת, תשע"ז

18 בינואר 2017

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

אימוץ הגדרת עבודה לאנטישמיות

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

ממשלת ישראל, בשונה ממדינות וארגונים אחרים בעולם, טרם הגדירה בקווים ברורים, את מכלול ההתנהגויות והרעיונות הכלולים בתופעת האנטישמיות, על מנת לסייע בניטור ובקידום המאבק בה בזירה המקומית והבינלאומית. לפיכך, מוצע לאמץ הגדרת עבודה לאנטישמיות, כפי שהתקבלה על ידי הברית הבינלאומית לשימור זכר השואה (IHRA) במושב ב-26 במאי 2016 בבוקרשט.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת ההחלטה הצהרתית באופייה, ואינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

ההצעה הועברה להתייחסות היועצים המשפטיים הרלוונטיים. הערות מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, וכן הערות המשרד לנושאים אסטרטגיים והסברה, הוטמעו בנוסח הצעת ההחלטה.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

הצעת ההחלטה מוגשת במשותף ע"י ראש הממשלה – שר החוץ, ושר התפוצות וחוות דעת זו היא על דעת היועץ המשפטי של משרד החוץ.

מיכל מסטיי, עו"ד

היועצת המשפטית